

Pel-mel doktora Moravčíka (dokončenie)

Bielický Števko

prijemný, zhovorčivý, vždy upravený, krásne šedivý pán, usmiaty s očami plnými huncútstva, ochotný a pohotový zapojiť sa do rozhovoru s kýmkoľvek a o čomkoľvek. Ale jeho dominantnou témou bola Prievidza a jej obyvatelia. Poznal ju dokonale a dôverne. Bolo tajomstvom, ako nasal do seba toľké množstvo informácií. Asi preto, že sa pohyboval stále medzi ľuďmi, mal ich rád a oni sa mu odvdáčili rozprávaním svojich príbehov. Bol živou, chodiacou kronikou mesta Prievidza. Často som na neho naliehal, aby tieto poznatky spísal, aby zostali pre budúce generácie uchované.

Jeho odpoveď bola: Až príde čas, aj k tomu raz príde. Žiaľ, jeho čas tu medzi nami prišiel skôr, ako to možno sám čakal, nuž a svoje bohatstvo o Prievidzi a jej obyvateľoch si zobral so sebou. Števko, vďaka na Teba spomínam.

Kati Néni Neuwirthová

Moja milovaná Katarínka, matka môjho výborného priateľa, konškoláka, Janka Neuwirtha. Bola to vzácna žena, ktorá nás študentov bola schopná podporovať vo všetkom dobrom i zlom. A ako sa tešila, že keď už doštudujem, že bude mať konečne svojho doktora. Bola kráľovnou vo svojom novinovom stánku, kde sa na kus reči pravidelne stretávali roduverní Prievidžania. Žila krásny, optimistický život, mali sme sa radi až do jej samého konca.

Emilko Valo

Keď som už spomenul Anku Valovú (v minulom čísle v časti o JUDr. Rehákovi), nemôžem opomenúť jej manžela. Huslistu každým „cólom“, ktorého len farba pleti obrala o hrdý titul cigánskeho primáša. Hral rád, či na verejnosti alebo v súkromí. Jeho husle plakali, ale aj rozosmiali, či vzbudzovali túžby.

Moja zdravotná sestrička Mária, keď počula v jeho podaní známú Marianu, prežívala to tak intenzívne, že na druhý deň si brala náhradné voľno.

Manželkinej tete, ktorá tu bola na návšteve z USA, sme pripravili rozlúčkový večierok s Emilkom Valom, ako hlavným protagonistom. Hral tak čarovne, že tetka bezmála zmeškala odlet lietadla do Ameriky. A v každom liste nezabudla spomenúť toho ohromného muzikanta.

A ohromný bol.

Miško Urban

Jedna z najvýraznejších postáv nielen Necpál, ale aj Prievidze. S jeho nezabudnuteľnými trikmi a zmyslom pre humor bol balzomom na ubolenú dušu. Bol známy množstvom historiek, ktoré vedel úžasne reprodukovat'. Bol poľovníkom, čo viac treba dodať? Aby si ku každej príhode niečo navyše nevymyslel a nepridal, asi ani nebolo možné.

Posedenia v jeho známej Lesanke – izbe, ktorá bola len jeho, boli neskuťochné. Už zariadenie izby, ktoré bolo na priestore 3 x 4 m, obsahovalo všetko, čo Miško pre svoju potrebu a pobavenie svojich hostí potreboval. Kachle, posteľ, kožená fotelka, stolík, rádiogramofón, na stene vešiaky, obrazy a parožia. Keď každý zaujal svoje miesto, cítili sme sa ako v kokpite závodného auta.

Po usadení a krátkom príhovore začal Miško, známy svojou pohostinnosťou, núkať všakovaké dobroty rôzneho druhu od domácej slaniny, poľovníckych špecialít a rôznych paštét. V čase domácich zakáľáčiek bola ponuka ešte pestrejšia. No proste – každý si prišiel na svoje. A keď k tomu pridal dobré víno, ktoré vedel labužnícky vychutnávať, cítili sme sa, akoby sa nás starosti okolitého sveta ani netýkali.

Keď sa dostal do určitého stupňa nálady, obšťastnil nás svojimi zážitkami z mladosti, keď sa chodili zabávať do Bojníc, kde vtedy hrávali chýrne cigánske kapely s ešte chýrnejšími cigánskymi piesňami v čele so známym Bénom Piťom. A keď spustili čardáš, Miško bol neudržateľný. Bol majstrom a milovníkom tohto tanca. Historiky o jeho tanečných vylomeninách sa tradovali veľmi dlho. Keby bol vtedy existoval titul „zaslúžilý umelec“, nebol by ho minul. Spomienka na Miška vyvolá na mojej tvári vd'ačný úsmev, spojený s vd'akou za všetko, čo nám umožnil s ním prežiť.

Ľudovít Badinyi – Luli,

človek, s ktorým si doba zahrala prapodivnú hru. Pri budovaní novej spoločnosti však nebol jediným takto postihnutým. Pôvodom gróf, ktorých rodine patrila obec Badín pri Banskej Bystrici aj s okolitými pozemkami a lesmi. Zo dňa na deň o všetko prišiel a stal sa z neho klampiár.

Ani tak nešlo o to, že o všetko prišiel, ale ako to noblesne, s nadhľadom a bravúrou zvládol. Bol som jeho dôverným priateľom, aj lekárom, hrávali sme spolu tenis, jediné čo mu zostalo z buržoázneho pôvodu. Ale ten človek nikdy nedal najavo, ako sa ho tieto zásahy dotkli. Úžasne sa s celou situáciou vyrovnal. Proste nasadol na robotnícky vlak a viezol sa životom ďalej.

Nikdy nedával najavo, čím pôvodne bol, len z jeho správania sa to bolo až priveľmi cítiť. Bol neobyčajne vtipný, so zmyslom pre sebaironiu,

oplýval bohatými znalosťami, bol svetovo rozhl'adený. Nedalo sa zaprieť, kým bol. Ovládal vari tri či štyri jazyky, spoločenské správanie mal na úrovni, jednoducho vzácny človek, ktorého som si veľmi vážil.

Bol už starší a preto v tenise rád hral štvorhru. Často som mu robil partnera. Hral výborne na sieti, mal dobre vyvinutý reflex a tu sa raz preriekol, že je to dôsledok, že v mladosti bol zdatný šermiar – jediná zmienka o jeho pôvode.

Mal veľmi vážne chorú mamičku, už staršiu dámu, ale svojim správaním skutočnú dámu, ktorá nevedela zamaskovať svoj pôvod a svoje vzdelanie. Mal som to šťastie, že za určitých priaznivých okolností som sa pričínil o záchranu jej života. Nikdy mi to nezabudla.

A hoci sme boli viac ako dobrí kamaráti, ku koncu svojho života, keď už bol vážne chorý, vybral si za svoju ošetrojúcu lekárku moju kolegyňu. Medicínsky veľmi erudovaný, ktorá ho vedela plne uspokojiť po stránke lekárskej. A hlavne, ona ovládala cudzie jazyky a on na sklonku života sa mohol vrátiť do svojej mladosti. On sa mohol s ňou rozprávať plynule maďarsky, viac ako plynule nemecky a poloplynule anglicky. Bola veľmi sčítaná, mala aj široký záber z mnohých oblastí kultúrneho života a života vôbec.

Toto som mu ja poskytnúť nemohol. Bol medzi nimi veľmi krásny vzťah, ktorý sa medzi lekárom a pacientom tak často nevybuduje. Jemu som to nikdy nemal za zlé, a na moju kolegyňu, vzácnu to ženu, pani doktorku Magurovú, som nikdy nemal ťažké srdce, že mi prebrala „takého“ pacienta.

Aj takýmto spôsobom si voľakedy inteligentný pacient vyberal inteligentného lekára, ktorý mu vedel poskytnúť viac, ako za hrst' liekov a kopu zákazov. Luli, môj vzácny priateľ, vybral si si dobre.

A na záver Miško Krajčík

Nezabudnuteľný richtár, aký má byť – pokojný, rozhodný, chápaný potreby rozvíjajúceho sa mesta, ale hlavne potreby jeho obyvateľov. Nedá sa na neho zabudnúť.

Ale mne už končia spomienky na starú Prievidzu, lebo on už bol predstaviteľom tej novej, ako ju aj jeho pričinením poznáme dnes. Ba zásluhou aj pokrajčikovských richtárov ešte krajšou a krajšou. Stará Prievidza, o ktorej som písal, bola v mojich očiach krásna a je zaujímavé, ale pochopiteľné, že na rozdiel od nás, čo sme v nej a s ňou žili a rástli, ona čím je staršia, tým je krajšia, farebnejšia, presvietenejšia a dnes doslova prekvitá. Ale za to všetko, čo prežila, si to zaslúži.

Buď večne mladá, moja milovaná Prievidza.